

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1898

Ny följd ↔ I årg.

Häft. 7

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERARA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

→ INNEHÅLL ←

EMIL LINDERS: Henrik Ibsen som kvinnans skald. En studie.

L. D—N: Frances Willards sista färd.

De finska fattiggårdarna och deras föreståndarinnor.

Notiser från bokmarknaden.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

EN UNGDOMENS VÄN: Vår ungdom och »den gamla goda tiden». Ett genmäle till Alma Cleve. (Insändt.)

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinliga agenter och inspektörer antagas.

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Fröken Kristine Dahls
rationella Underkläder
 såsom Chemiletter, Bröstband, delade Kjolar m. m.

samt
 Svenska Dräkthereformföreningens Underkläder
 i **K. M. Lundbergs Bosättningsmagasin**
 och **Almedahls Fabriks Försäljningsmagasin**
7 Storkyrkobrinken 7
STOCKHOLM.
 Priskuranter franco på begäran.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.
 Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☚
 Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETERSSON,
 52 Drottninggatan 52.

Läderplastik.

Alla slags verktyg för läderplastik säljas billigast hos
PER FROM, Stockholm,
26 Mästersamuelsgatan 26.
 OBS! Saxar, knifvar och skridskor slipas.

D:r Lahmanns

Reform-Bomullsunderkläder

för Herrar, Damer och Barn.

☛ Priskuranter och kvalitetsprofver sändas på begäran.
 Se Helsovännens Flygskriffter N:o 25:
 »Våra underkläder.»

S. Berendt J:or & C:o

24 Drottninggatan 24.

Äkta
COLLODIN.

Tillförlitligaste

och af **Tusen-**

tals personer

bepröfvadt medel

mot liktornar,

vårtor, hudhårdnad

och nageltrång.

Obs. alltid denna in-

registrerade etikett som

garanti för varans äkthet.

INTYG:

Undertecknade, som användt Herr Axel Litströms Collodin mot liktornar och kylknölar, ha funnit medlet fullt motsvara sitt ändamål, och kunna det därför hos enhver till det bästa rekommendera. Amål den 3 maj 1886.

I. G. Geijer. A. Ljungberg, Rådman.

Undertecknad, som varit besvärad af en mängd vårtor, har genom användandet af »Collodin» från Apotekaren Herr Axel Litström i Falun, blifvit från dem helt och hållet befriad; hvarföre jag omnämnda medel hos enhver till det bästa rekommenderar.

Motala & Nykyrke d. 27 aug. 1886. August Axén, Handlande.

Säljes hos Parfym- och Bokhandlare i flaskor à **60 öre** och **1 krona.**
 Franko mot **1 kr. 20 öre.**

AXEL LITSTRÖM, Falun.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper, och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: **Fröken H. Cronius.**

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Smedman den äldres **HANDELS-SKOLA**

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. tel. 21 77.

Nya elever mottagas alla tider på året.

Anmälningstid 9—¹/₂1, 3—¹/₂7.

Undervisning i alla å kontor förekommande ämnen och språk.

Dugliga biträden erhållas från skolan.

Revisioner och bokföringar utföras.

OBS.! Å bref anhålles om fullständig adress.

Å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå 54 **Drottninggatan** mottagas anmälningar till inträde i **Förbundets**

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af **Förbundet**, kunna blifva delegare i densamma.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i Siden och Ylle,
Bomullsvoror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af färdiggjorda

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67

Henrik Ibsen som kvinnans skald.

En studie.

I.

Den skald, hvars namn utgör en del af rubriken öfver denna lilla artikel, har nyligen firat ingången af det första året öfver det sjuttionde och hans livsverk har med anledning däraf skildrats af hundratals mer eller mindre skarpt spetsade pennor. I alla de hundratals skildringarna af Henrik Ibsens verk har särskildt en sak ofta nämnts, nämligen hans kända förhållande af kvinnan och hans tro på henne såsom kulturrepresentant. Denna Ibsens skaldiska kvinnodyrkan har ständigt varit så påtaglig, att hade han någon gång behöft använda en pseudonym, skulle han därtill med största skäl kunnat ta Heinrich Frauenlob, namnet på den gamle minnessångaren från Meissen.

Och när man, som Ibsen, gifvit världen mer än 20 arbeten, hvilka alla i större eller mindre grad vunnit hemstadsrätt på all världens scener, är det tydligt att skalden skapat en massa härliga och sanna kvinnogestalter och att ett skärskadande af dem alltid skall ha sitt stora intresse.

Att i en tidskriftsartikel underkasta diktarens samtliga kvinnotyper någon vidlyftigare granskning är naturligtvis dock ej möjligt. Denna flyktiga studie vill därför endast upplifva minnet af några af diktaren skildrade kvinnor hos dem, hvilka redan känna till Ibsens verk, och hos dem, som blott flyktigt tagit kännedom om hans arbeten, väcka lusten att göra deras närmare bekantskap.

II.

Den första mera utmejslade kvinnobild diktaren ger oss, är bilden af Fru Inger till Östråt, stormannen Nils Henriksson Gyldenlöves enka. Hon är kvinnan, som uppslukas af en stor idé, hon har fått gåfvan att se stort och hon ingriper på ett afgörande sätt i sitt fosterlands öden. Hon står i spetsen för ett parti och leder

de många, men hon är också kvinna — hon är moder. Det är detta, som skapar hennes lifs tragedi och kommer henne att utbrista:

»Har Gud rätt till sådant? Att göra mig till kvinna — och så lägga en mans börda på mina skuldror?»

Alla tro att fru Inger är den utvalda, som skall rädda riket, och hos henne själf är den tron starkast; men så vaknar det kvinnliga i hennes natur, hon har förut först och främst varit samhällsmedlem, nu blir hon moder, hon ger sin höga mission till spillo och börjar drömma om konungakronan för den son, som hon gjort till sitt lifs gud.

Men den som sviker den sak, för hvilken han skolat ge sitt lif, och i stället hissar egna färger, han gör sig skyldig till synd. Skalden visar oss, huru fru Ingers intriger ha till följd, att hennes son dödas af hennes egna anhängare, då den mäktiga fru Inger, som nyss djärfts fråga:

»Hvem skall segra, Gud eller jag?» blott har ett svar på spörsmålet om, hvad som fattas henne:

»En kista till. En graf hos mitt barn».

Det var fru Ingers olycka, att hennes son aldrig blef konung; hade han blifvit det, skulle säkert fru Inger blifvit en »kongemoder», sådan som Inga i »Kungsämnena». Inga behöfver ej fråga sig själf, om hennes son har rätt att råda som herre och konung öfver Norges rike; hon offerar allt för sin son och när han sedan skjuter henne åt sidan, har hon därom blott orden:

»Hvad konungen gör, är väl gjordt».

Sedan uppsöker hon honom i farans dagar för att när kung Håkons sak vinner seger, blott söka upp en undangömd plats, hvarifrån hon kan se sin son. Hon är i sanning värd att vara en konungs moder!

Ibsen synes ha en stark tro på kvinnan såsom moder. Tänk blott på fru Inger, den höga Inga, fru Alving och den galne Peer Gynts mor, som nästan beundrar sin bråkige sons streck!

Men skalden glömmet aldrig att kvinnan, för att tala med honom själf, »framför allt är ett mänskligt väsende», han låter henne vara en varelse, hvars tanke- och känslområde är lika obegränsadt som mannens. Därför uppoffrar Brands hustru det lilla barn, som hon har så kärt, därför lämnar Nora Helmer sina små, när hon tror att hennes människovärde står på spel, och därför är fru Alving ej endast den uppoffrande modern, utan också kvinnan, som offerar sig för en idé.

I skaldens första arbeten ha kvinnorna ej ännu vunnit full själfständighet, men i stället hafva de fått så mycket mera af andra egenskaper. Hur fager är ej bilden af konung Håkon Håkonssons maka, Margareta! Hon är jarl Skules dotter och när jarlen och konungen strida på lif och död med hvarandra, slites hon mellan kärleken till maken och kärleken till fadern. Men blott ett ögonblick strida i hennes hjärta dessa båda känslor, sedan smyger hon sig till sin herre och konungs sida; kärleken till maken och barnets fader har segrat.

Huru orubbligt stark är ej Agnes' tro på Brand! Agnes är sommarfågeln, som lockas att stanna kvar bland fjällen och förfryser i kölden där. Vi se henne fångas af det storslagna i Brands natur; hon öfverger den lefnadslustige Einar för att bli den stränge fjällprästens maka, hon märker visserligen Brands hårdhet och hon säger till honom:

»Du slår ofta, när du borde smeka».

Men i valet mellan Brand och barnet uppoffrar hon den lille och har därefter blott en enda sak att göra: att följa Brand troget, som en hund följer sin herre. Tattarkvinnan får det sista lilla plagg, som påminner henne om den döde älsklingen; Brand låter henne intet ha kvar, ej ens medvetandet om att hennes offer varit högre makter välbehagligt.

Agnes är den af en fanatisk och hård man behärskade kvinnan, en i Ibsens verk ovanlig figur, som kanske förekommer där blott en enda gång till i gestalten af Kaja Fosli, den galne byggmästarens stackars kontorist.

Något af samma blinda hängifvenhet, som Agnes hyser för Brand, hyser Solveig för sin vankelmodige älskare, den äfventyrlige Peer Gynt, men Solveig är på sätt och vis blott en personifikation af den mångbesjungna nordiska troheten och när Solveigs trofasta kärlek räddar den älskades själ är det egentligen blott »eine alte Geschichte».

Mera verklighetslif och mera själfständighet har då skalden förlänat Svanhild, hjältinnan i det satiriska skådespelet »Kärlekens komedi». Svanhild är, som Falk säger, en verklig kvinna och med en kvinnas skarpsynthet uppfattar hon allt det flacka och egoistiska i Falks natur. Men sedan väl han lyckas vinna henne med alla sina vackra ord och de älskande i stället för att söka bli förenade, tvärtom besluta att skiljas från hvarandra, då förbleknar så småningom skepnaden af Svanhild, det hvardagliga livets barn, och man

ser i stället Solveig, som lofvar att vänta, och Agnes, som tvingar sin blick bort från det jordiska.

Nutidsförhållandena och nutidskvinnorna hade ej ännu funnit sin diktare, han lefde ännu i världar som han befolkat med sin fantasi människor!

III.

I Selma Malsberg i »De ungas förbund» se vi urtypen till Nora, »Ett dockhems» mångbekanta fru. De båda fruarna lefva i ungefär samma förhållanden, utom det att Selma ej har bakom sig ett brott, såsom Nora. Noras ord till sin man återfinnas nästan i oförändrad form i »De ungas förbund». När Selma förebrår sin man, att han och de andra ständigt lämnat henne utanför livets allvar, gör hon det med dessa ord:

»I klädden mig som en docka, I lekten med mig, som man leker med ett barn».

Men då Selma finner, att man behandlat henne mera som en docka än som en tänkande varelse, nyttjar hon visserligen i början några skarpa uttryck, men allt slutar dock med en försoning mellan henne och hennes man.

Ibsen fann troligen att Selma såsom representant för krafvet på full sanning i förhållandet mellan hustru och man hade för litet rådrum i »De ungas förbund» och skapade därför sedermera bilden af Nora.

På samma sätt som t. ex. Almqvist på sin tid gaf upphof till en hel »Det går an»-litteratur genom sin berättelse med detta namn har också »Ett dockhem» följts af en massa längre och kortare opus, hvilka alla diskuterat frågan: »Handlade Nora rätt eller ej, då hon öfvergaf make och barn?»

En stor del af alla dessa Nora-artiklar skulle kanske varit oskrifna, om man blott låtit bli att söka »tendens» i »Ett dockhem».

Ibsen har säkerligen med Nora endast velat skildra en enskild individ, som plötsligt får ögonen öppna för hållningslösheten och ovederhäftigheten hos den man hon älskat, och som då i första häpenheten glömmar allt annat för denna sin nyvunna syn på de förhållanden, i hvilka hon lefvat. Diktaren har blott velat visa, huru en kvinna *kan* handla under de och de förhållandena, han har ej sagt, att så och så *måste* man handla.

Robert Helmer är egentligen ej någon stackare, som t. ex. mannen i »Vildanden», han har en massa goda egenskaper, men

Noras kärlek till honom har varit större än hans kärlek till Nora, som han dessutom ej fått⁷ anledning att rätt förstå; däraf konflikten.

Det låter sig ej förnekas, att Nora begick ett brott, när hon förfalskade faderns namn för att rädda sin man. Vid uppgörelsen mellan Helmer och henne har hon dock att räkna sig till godo alla de år, under hvilka hon ensam fått bära bekymret för de lånade pänningarnas återbetalande, af alla ansedd för att vara en slöerska, som har ett barns nöje af att förstöra pänningar.

Och ingen kan förneka att Nora inom sig ägt anlag till att bli en i allo utmärkt både maka och mor; frågan är blott, om dessa anlag tagit skada af det i visst afseende ytliga förhållandet mellan henne och mannen eller af det begånga och sedan förtegade brottet, som ej lät henne vara helt och hållet sann mot sina närmaste.

Att diktaren stått på Noras sida är uppenbart; han har säkert gjort henne till språkrör för sina egna tankar, när han lagt i hennes mun ord, sådana som de, med hvilka Nora besvarar Helmers påstående, att ingen offrar sin ära för den han älskar: »Det har hundra, tusentals kvinnor gjort».

Vittnar denna replik om Ibsens tro på kvinnans offervillighet, är det dock ett ännu större ämne han berör i den bekanta dialogen mellan de båda makarna, där Nora vid Helmers yttrande, att hon framför allt är hustru och mor, säger sitt:

»Det tror jag ej mer. Jag tror, att jag framför allt är ett mänskligt väsende — eller åtminstone att jag skall försöka bli det».

Detta, att man framför allt är människa, var det fru Alving glömde. Hennes äktenskap var af ett helt annat slag än Nora och Helmers; hon hade ej en sådan man, som den fine och samvetsgraune Robert Helmer, hennes man var en rå, försupen och liderlig sälle, som gaf världen tvenne andligen eller lekamligen fördärfvade varelser, Oswald och Regina. Och likväl valde fru Alving en annan väg än Nora, hon stannade kvar och gaf sitt lufs lycka till spillo för en man, som hon afskydde.

När »Gengångare» börjar, är mannen död, fru Alving är ensam med denne dödsdömda Oswald, som hon älskar af hela sin själ med en kärlek, som ökats genom medvetandet af, att det var ett brott af henne att ge honom lifvet. Hon skulle ha lämnat all den lögn och den smuts, i hvilken hon lefde, men hon gjorde det ej, därför står hon nu i skuld till denne sjuke stackare, för hvilken lifvet ej har bruk, och den skulden vill hon gälda till sista öret.

Ibsen ställer i »Gengångare» kvinnan, som främst vill vara människa, och samhället, som kräver att individen skall böja sig under det häfdvunna, mot hvarandra som anklagare och anklagad. Men den anklagade är för svag, den förorättades påstående mötas med sluga sofismer och i nästa minut hafva parterna bytt plats; den anklagade är vorden anklagare och domare.

När fru Alving inför samhällets representant, pastor Manders, visar af hvilken art hennes äktenskap varit, uppfylles visserligen den gode prästen därvid af fasa, men det första fru Alving nämner det, som hon anser vara ett brott af henne, nämligen att hon lefvat kvar i smutsen, då säger han kort och godt att det varit ett brott af henne — att bryta ett sådant äktenskap.

IV.

Liksom man lätt kunnat påvisa en uppenbar släktskap mellan Nora Helmer och Selma Malsberg, kan man också tryggt påstå att Lona Hessel i »Samhällets pelare» i vissa afseenden är befryndad med Ella Rentheim i Ibsens senaste skådespel. Båda ha att förebrå en man, att han uppoffrat dem för egoistiska intressen och båda två ha de sina skyddslingar, den ena sin systerson, den andra sin halfbror. Men medan Ella Rentheim är en mjuk, poetisk uppenbarelse, är den äldrade fröken Lona af helt annan kaliber och man har lätt för att fatta de beskedliga småstadsbornas förfäran öfver hennes resoluta uppträdande.

Det är ej heller småsaker, som Lona Hessel varit med om. Hon har varit därborta i det stora landet på andra sidan hafvet, där kvinnorna lära tänka och se klarare än här uppe i Norden; och där har hon till och med måst ge sig till sängerska i »saloons» för att kunna försörja sig och sin store skyddsling.

Lona har alltid varit samma präktiga, ärliga sanningssägerska, som hon ter sig för oss, när vi se henne läsa lagen för alla de ljugande och hycklande samhällspelarna. Den gång hennes lifs lycka blef jordad, stängde hon ej in sig i sin kammare och grät öfver sin förlust, hon gaf den otrogne en brännande örfil och skratade sedan åt människornas fasa öfver hennes »okvinlighet». Konsul Bernick vet också, hvem han har att göra med och Lona låter honom till sist se all den falskhet, i hvilken han lefver.

Hvilken skilnad på denna högsinta Lona Hessel och pratmakaren Gregor i »Vildanden», som nödvändigt skall upplysa Hjalmar Ekdahl om att grosshandlare Veile smått intresserat sig för hans

fru, då hon ännu var ogift! Gina Ekdahl är visserligen obildad och okunnig, men hon älskar sin viljesvage man, hon är en god husmoder och den som håller familjen uppe. Man fattar därför det fullt berättigade i hennes fråga till sin man:

»Ångrar du dessa fjorton, femton år som vi lefvat tillsammans?» och man ger henne rätt; när hon vill försvara sitt hems lycka gent emot den hänsynslöse Gregor och man instämmer med henne, då hon säger:

»Hade ni ej kunnat låta mig vara sådan som jag var?»

Samma sympati som man får för Gina Ekdahl får man också för fru Stockman, den hurtige doktors fru. Det har fallit på hennes lott att föra talan för hänsynen till hus, hem och utkomst; hon tyckes först vara »feg» och likväl — när hon till sist finner att hennes man har rätt, då ställer hon sig helt och hållet på hans sida och gör front mot angriparna.

Mindre tilltalande äro då fruvar, sådana som denna Aline Solness, som mindre sörjer öfver de små tvillingarnas genom branden förorsakade död, än öfver alla de tusen småsaker, som gingo förlorade när hemmet brann. I viss mån mera sympatisk och framför allt mera förståbar är då fru Rita Allmers. Rita Allmers har hett blod i sina ådror, hon vill, som hon säger, »lefva lifvet», men hon har blifvit fästad vid en man, som saknar förmågan att förstå henne och hennes kärlek. Han är god och hederlig, men han svärmar för sin syster Asta, för lille Eyolf och för sin bok »Om det mänskliga ansvaret»; för Rita återstår blott »en stilla innerlighet».

Så blir Rita afundsam mot barnet, mot hvilket hon och Allmers redan ha något att förebrå sig — och hvarandra. Hon säger:

«Jag var skapad att *bli* mor till barnet, men ej till att *vara* mor för det. Du får ta mig sådan som jag är, Allmers.»

En dag önskar hon, att hon alldrig födt barnet och samma dag drunknar den lille. Sedan se vi huru Rita plågas af bittra samvetskval och huru hon genom barnets död har kommit ännu längre bort från Allmers. Hon resignerar och hon och Allmers besluta att försöka afbeta något af sin skuld till den lille döde genom att ta sig an gatornas vanvårdade småttingar. Den varmblodiga Rita Allmers har blifvit barmhärtighetssyster!

Fru Ellida Vangel, »Fruen från hafvet», lefver också i ett äktenskap, som ej är lyckligt. Hon är fyrmästaredotter och längtar ut till det fria hafvet och i hennes drömmar om de svallande vågorna insmyger sig minnet af en främmande man, vid hvilken hon

en gång på ett romantiskt sätt låtit binda sig. När så denne främmande man plötsligt uppenbarar sig i den lilla fjordköpingen och återkräfvat henne, vill hon först utan vidare lämna sin man, den präktige doktorn, men när han till slut ger henne full frihet att välja mellan honom och främlingen, stannar Ellida och loftar att försöka glömma hafvet och den främmande mannen.

Sådan är gången af händelserna i »Fruen från hafvet!» Man kan fatta att Ellida Vangel saknar sitt oroliga haf och dess vilda fågling, men historien med den främmande mannen blir däremot alldrig fullt begriplig.

V.

Om man ville, skulle man kunna se en viss likhet mellan den kvinliga hufvudpersonen i »Rosmersholm», den intrigerande Rebecka Vest, och en af hufvudpersonerna i ett sedan mer än ett år tillbaka mycket omtaladt svenskt brottmål.

Rebecka Vest kommer till Rosmersholm med den bestämda föresatsen att göra sin lycka där; hon är hänsynslös och genom sina mörka intriger drifver hon den förståndssvaga fru Beata, Rosmers fru, till själfmord i kvarnforsen. Sedermera, när hon står vid målet för sin kamp, kommer straffet; minnet af det förflutna beröfvar henne förmågan att njuta den lycka, hon ifrigt åtrått. Då Rosmers och hennes »rena» vänskapsförhållande af flera skäl ej kan fortsättas längre och Rosmer så vill göra henne till sin hustru, yppar hon allt för honom, hvarpå händelserna få sin afslutning med bådas språng — ned i kvarnforsen.

Trots sina fel framstår dock Rebecka Vest som en ängel, om man jämför henne med fru »Hedda Gabler». Det är nästan svårt att förstå, hvarför Ibsen velat framställa en människa, så fullständigt utan försonande egenskaper som denna Hedda Gabler.

Hon är så genomelak, att hon därigenom blir ovärklig och en kontrast till skådespelets öfriga klart tecknade figurer. Hon örolämpar den uppoffrande gamla tanten och hon snäser sin man, som visserligen smått försummar henne, men ändock tyckes vara en präktig och snäll karl; vidare narrar hon genom en afskyvärd lögn den svaga Eilert Lövborg att bryta sitt löfte och dricka punsch, sedan bränner hon upp Lövborgs manuskript och när så han i förtviflan öfver att finna sitt arbete försvunnet vill begå själfmord, räcker hon med några fraser honom dödsvapnet — general Gablers

pistoler, desamma, med hvilka hon själf sedan ändar sin olyckliga tillvaro.

Hedda Gabler skulle bli aldeles outhärdlig, om ej intrycket af hennes ondska till en del blott bidrog till att ytterligare framhålla allt det blida, ljuftva och innerliga hos den lilla blondlockiga fru Thea, den stackars Eilert Lövborgs trogna kamrat. Skaldens skildring af förhållandet mellan Thea och Eilert har öfver sig något så friskt och värfagert, men kommer oss samtidigt att känna en ännu starkare förbittring mot den, som hänsynslöst skiljer de båda vännerna åt.

Hedda Gabler står aldeles ensam bland Ibsens öfriga kvinnogestalter, men skulle någon kunna räkna släktskap med general Gablers sällsamma dotter, vore det Hilda Vangel i »Byggmästare Solness». Hon är dock egentligen blott den myndige Halvar Solness egen ungdom, som förkroppsligats och nu träder fram och frågar den store byggmästaren, hvar han har det och det storverket, som han en gång lofvade att utföra. Det skulle annars vara nästan oförklarligt, hvarför hon drifver upp byggmästaren till tornspetsen och därigenom blir orsaken till hans död.

VI

Fru Gunhild Borkman är af annat virke än den smått förtryckta fru Solness och henne har saknaden af en makes kärlek värligen gjort ond och bitter. Hon har därför blott hat och hårda ord för den fallne John Gabriel; hon tänker i främsta rummet på den skam, som han har hopat öfver henne, och hon kan slunga ut mot honom en replik, sådan som denna:

»Dröm aldrig mera, Borkman, håll dig stilla, där du ligger!»

I sin kärlek till sonen blir hon blott självvisk, hon vill att han skall återupprätta namnets ära, det är den uppgift, hon har för honom, och när fadern vill ha sonens bistånd, afråder hon Erhart från att hjälpa honom.

En nästan motsatt natur är systemen, Ella Rentheim. Hon är en af de vackraste gestalter, den sjuttioårige skalden skapat. Trots allt hvad hon har att förebrå Borkman, älskar hon honom ännu; hon har taget sig an och blifvit en mor för hans son, hon uppehåller hela familjen och när Borkman vädjar till sonen, kommer hon drömmaren till hjälp med uppoffrande af sina egna planer.

Det blir också Ella, som visar den döende John Gabriel hans drömda rike och uttalar de försonande slutorden om honom.

I fråga om de båda systrarnas anklagelser mot Borkman har Ibsen synbarligen i hög grad försökt att vara rättvis både mot de anklagande och den anklagade.

Han låter fru Borkman säga:

»Hvarför kom du aldrig och frågade mig efter det, som du kallar förståelse?»

Men man får samtidigt det intrycket, att Borkman delvis har rätt, då han påstår, att hon ej kunnat finna förståelsen på det hållet.

Oändligt mycket svårare än den hårda fru Gunhilds, äro då Ellas anklagelser. Hon säger till Borkman, att han begått den gåtfulla synd, som omtalas i biblen, såsom den, för hvilken ingen förlåtelse gifves; han mördade kärlekslifvet hos henne, då han offrade henne för sina egoistiska planer.

Ibsen har här fört fram en oändligt stor tanke och samtidigt visat att han är detsamma, som hvarje annan sann diktare: en, som för talan för det gudomliga i det mänskliga.

Förgäfvos må Borkman försöka låta påskina att han blott velat spara Ella eller att hennes påstående är öfverdrifvet, att hennes sätt att se är alltför »kvinligt»; det är dock Ellas ord, hvilka uttala domen öfver »den sjuke vargen» och utestänga honom från det hägrande riket.

* * *

70 år äro en hög ålder för en diktare, som gifvit världen så mycket som Henrik Ibsen, men likväl finnes åtskilligt, som talar för, att »Johan Gabriel Borkman» ej får anses vara Ibsens sista verk.

Emil Linders.

Frances Willards sista färd.

I föregående häfte hade vi tillfälle meddela en oss från Finland tillsänd minnesruna öfver den nyligen bortgångna världsberömda författarinnan och banbryterskan Frances Willard, tecknad af Alli Trygg, ett namn som äfven bland oss är känt och värderadt. För att komplettera den lilla skissen, hvilken får sitt synnerliga värde af de rent personliga intryck författarinnan däri lämnar af

den framstående amerikanska kvinnan, delgifva vi här våra läsare några enskildheter rörande Frances Willards död och sista jordafärd, hvilken senare antagit formen af en lika storartad som gripande nationell sorgfest, sådan som aldrig tillförene ägnats åt minnet af någon af Amerikas döttrar. Med skäl säger också de amerikanska tidningarna, att bland engelsk-talande nationer ingen kvinnas död, om man möjligen undantager drottning Victorias, kunnat väcka ett så allmänt deltagande, att ingen offentlig persons bortgång framkallat en så djup sorg som Frances Willards.

Det var i sin medelålders fulla kraft denna verksamma kvinna skördades af döden. Under en tillfällig vistelse i New-York angreps hon af influensa, hvarefter en lunginflammation tillstötte. Sjukdomen synes haft ett hastigt och tämligen smärtfritt förlopp. Ända till det sista bibehöll hon sitt klara medvetande. Då på hennes fråga läkaren lämnade det svaret att hennes slut var nära, mottog hon dödsdomen med nästan glad resignation: hon var lycklig, sade hon, att få dö; ehuru hon älskade det arbete åt hvilket hon ägnat sitt lif och gärna fortsatt därmed, kände hon sig trött och var glad att få hvila, hvilket för henne betydde att öfvergå till ett annat, bättre lif. Hon gaf dagen före sin död åt sin sekreterare och trofasta vän, miss Anna Gordon, som i öfver 20 år troget stått vid hennes sida i sorg som glädje, sina sista instruktioner rörande »W. C. T. U.» (Women Christian Temperance Union) verksamhet.

När vännen på den döendes uppmaning sjöng dennas älsklingspsalm, »Gently, Lord, oh gently lead us» och i hymnen kom till en strof där pronominet »jag» förekommer, afbröt miss Willard henne och sade: »Nej, min vän, icke 'jag', säg 'vi'. Kristendomen är icke 'jag' den är 'vi'. Det heter ju 'vår fader'». — Bland hennes sista förordningar var, att ett vackert kristushufvud, som hängde öfver hennes säng, skulle öfverlämnas till lady Henry Somerset, hvilken en gång skänkt taflan till sin amerikanska väninna, »Men» sade hon, »låt först teckna öfver bilden dessa ord: 'Endast genom Kristi gyllene lära vinnes en gyllene människoålder', och sätt underst: »Icke heller dömer jag dig. Gå och synda icke här efter».

Morgonen den 18 febr. dog Frances Willard. Hennes sista ord voro: »Huru skönt att vara med Gud!»

Chicago var Frances Willards fädernestad, och om hela den stora republiken deltog i sorgen öfver den döda, var det världsstaden vid Michigan-sjön som åt sig förbehållit att i en gripande

sorgeakt hedra sin berömda dotters minne. — På ett extratåg fördes kistan från New-York till Chicago, åtföljd af en hedersvakt af den bortgångnas vänner och anförvanter. Det behöfdes ej något maktspråk från polisens sida för att bana väg för likvagnen genom de tätt packade människoskaror, som trots det täta snöfallet fyllde alla gator, mängden vek själfmant åt sidan och alla blottade under tårar sina hufvuden. Till det af »Hvita bandets» väldiga association uppförda s. k. »Women's tempel», hvars solennitetssal efter dess president fått namnet »Willards Hall» styrde sorgetåget kosan. Genom den dörr, öfver hvars tröskel Frances Willard så ofta stigit, bars nu kistan in i salen och nedsattes vid foten af den platform, från hvilken hennes röst hundratals gånger ljudit ut öfver församlingen, bringande tröst, hopp och uppmuntran till tusenden försagda hjärtan.

Luften i det stora rummet var mättad af vällukten från de millioner blommor, som höljde platformen, slingrade sig kring marmorelarna och hängde i festoner från läktarne. Inga begravningskransar af cypress eller lager förekommo, endast friska, lefvande blommor. Draperierna, som täckte fönstren och skylde pelarne, voro hvita och det hela gaf mera intryck af att vara förberedelser till en glädje- än till en sorgfest.

Men sorg fanns där nog af inom det blomstersmyckade rummet. När fruntimmerskören, ordnad i halfcirkel kring kistan, skulle uppstämman den dödas älsklingspsalm brötos deras röster i snyftningar; gång på gång intonerades psalmen för att åter kväfvast i tårar. Ändtligen kunde sångerskorna öfvervinna sin rörelse och sången steg mäktigt gripande i höjden.

Nu aftogs locket på kistan för att Frances Willards älskade drag ännu en gång skulle visa sig för hennes sörjande vänner. Kroppen var höljd i en vit sidendräkt, en sista gåfva af lady Somerset, hvars blomstergärd, en bukett liljekonvaljer, hvilade på den dödas hjärta. Några kvistar af samma slags blommor höll hon i handen. Vid hufvudet af den enkla kistan låg en bukett palmblad och hvita rosor kring den bibel, miss Willard alltid förde med sig på sina resor; vid foten nedanför sågs hennes resväska, med papper och skrifmaterial såsom hon lämnat dem. Öfre ändan af kistan var höljd i W. C. T. U. hvita stjärnbänder, den vackra flagga af hvitt sidan med guldstjärnor, som skänkts åt förbundets president af några vänner. Hela den stora platformen bakom katafalken var en enda väldig blomsterdekoration, sammansatt af oräkneliga

kransar, sända från nykterhetsföreningar och andra samfund öfver hela världen.

Framför den öppnade kistan defilerade nu, under tonerna af psalmsång, under flera timmar en oafbruten skara af sörjande. Sällan, om någonsin, säger tidningarna, har Chicago bevittnat ett så gripande skådespel. Hela dagen stodo tusentals människor, i led på 20 personer, i en öfverskådlig fil i snömodd och väta för att vinna inträde i templet. De flesta voro kvinnor, kvinnor af alla samhällsklasser, den i dyrbart pälsverk klädda damen kommen i sitt eleganta ekipage, sågs sida vid sida med den fattiga arbeterskan i sin trådslitna schal tåligt vänta i timmar på att deras tur skulle komma. Minst 20,000 personer beräknas ha defilerat förbi bären och hundratals måste, efter att ha väntat i tintal, nekas inträde.

Den egentliga begrafningsceremonien firades följande dag i Evanstone, den stad i närheten af Chicago, där miss Willard hade sitt hem. Dit fördes på aftonen med järnväg hennes jordiska kvarlevor och öfver natten hvilade dessa för sista gången under hennes eget tak, i the »Rest Cottage,» den villa, dit hon så gärna drog sig tillbaka för att hemta litet andrum efter sina långa, mödosamma vandringar.

Begrafningsdagen var hela Evanstone klädd i sorgskrud. Från alla offentliga byggnader flaggades på half stång, skolorna hade fritt, butikerna voro stänga och hvarje tåg förde tusentals resande från den stora republikens alla stater, alla med hopp om att ännu få kasta en blick på den dödas afhållna drag. I stadens största metodistkyrka, höljd i hvita draperier och smyckad med blommor, hölls begrafningen och i koret sågs bären under en regnbåge af blommor, sammansatta af fina, harmoniska färger. På ett hvitt band, som sammanhöll blomsterbågens ändar lästes med guldbokstäfver miss Willards sista ord: »Hur skönt att vara med Gud!»

Vid den öppnade bären höllos nu af skilda personer minnestal öfver den döda, berörande olika sidor af hennes personlighet och lifsgärning. Föreståndaren för »the Northwestern University» mr Rogers talade om miss Willards betydelse som universitetslärare och uppfostrare. Hon hade innan hon började sin missionsverksamhet i nykterhetens tjänst varit föreståndare för det med universitet förenade kvinliga kolleget och var ännu ledamot af dess styrelse. Tal. prisade det utomordentliga inflytande hon utöfvade på ungdomen,

ej minst på de manliga studenterna, och ej blott genom sina öfverlägsna undervisningsgåfvor utan genom de högre synpunkter öfver lifvet och dess plikter hon visste att inge sina lärjungar.

Varma och inspirerade tal höllos dessutom öfver miss Willard som fosterlandsvän, som ledare, som offentlig person och som enskild vän, som kvinna och människa. Såsom vältalare sattes hon i jämbredd med Amerikas största andliga talare, en Webster, en Beecher och en Wendell Phillips. Hennes organisationsgåfvor voro öfverlägsna. Det stora motstånd, det skarpa klander hon väckt genom, att blanda in den stora nykterhetsföreningen i det politiska lifvet, i rösträttssaken och andra sociala frågor berördes äfven. Men det låg i hennes idealistiska syn på tingen. För henne var *hemmet* hufvudsumman af allt. Hennes berömda motto, hvilket gäller som ledstjärna för den storartade Hvita bands-organisationen heter ju också: »For God and Home and Every Land». För att höja hemmet och därigenom mänskligheten var ej nykterhetssakens genomdrifvande det enda nödvändiga, däraf berodde i lika hög grad kvinnans rättsliga och politiska likställighet med mannen, en höjd sedlighetsnivå, förbättrad arbetarlagstiftning och andra samhällsreformer, allt problem, som vår tid uppställt för sig. Frances Willard omfattade alla dessa frågor med samma glödande entusiasm och såg förhoppningsfullt framåt mot deras snara lösning. Om henne kunde med sanning sägas: »att mänsklighetens välgörare äro de som tro stort om mänskligheten.»

Efter minnestalen och en kort sorgedustjänst och sedan åter tusentals personer tågat förbi den öppnade kistan, fördes densamma till Rose Hill kyrkogården, där den nedsattes i ett grifthvalf.

* * *

Få kvinnor, säger samma tidning ur hvilken vi sammanfört ofvanstående, har varit så älskad, få så hatad som Frances Willard. Ingen kvinna har i Amerika före henne blifvit bränd in effigie, som fallet var 1884, då miss Willard troddes ha åstadkommit den republikanska presidentkandidatens nederlag genom den stora mängd röster hon värfvade åt motpartiet på nykterhetsvännernas sida. Likväl har ingen blifvit så saknad, så begråten som hon. Äfven dem som i de viktigaste punkter afvika från hennes åsikter, gifva henne sitt fulla, varma erkännande.

Så yttrar en tidning af en helt annan färg vid hennes död: Vi tro ej på det berättigade i ett rusdrycksförbud från

statens sida och miss Willard har nppträd som frågans mest värtaliga försvarare; vi tro ej på kvinnans politiska rösträtt och ingen har som hon verkat för att öfvervinna kvinnornas naturliga motvilja mot valurnan. Men dessa meningsskiljaktigheter försvinna inför renheten och oförvitligheten af hennes karakter, hennes själfuppoftande kärlek till sina medmänniskor och storheten i hennes lifsverk.»

L. D—n.

De finska fattiggårdarne och deras föreståndarinnor.

Nedanstående artikel, författad af fattigvårdsinspektören i Finland, herr G. A. Helsingius, har genom redaktören af den finska tidskriften »Koti ja Yhtsiskunta's» välvilliga försorg för Dagnys räkning blifvit öfverflyttad till svenska språket. Som äfven i vårt land frågan om bildade kvinnors deltagande i det legala fattigvårds arbetet står på dagordningen, äga ifrågavarande uttalanden äfven för oss sitt intresse, isynnerhet som de utgå från en person hvars mångåriga erfarenhet af det inflytande, som den finska kvinnan redan sedan länge utöfvat på ledningen och skötseln af sitt lands fattiggårdar gör honom till en auktoritet, hvars ord väl förtjäna att beaktas. Vi återge här det hufvudsakligaste af artikeln.

* * *

En fattiggård afser att vara icke blott ett sjukhus och asyl för vanföra, utan äfven en arbetsanstalt för arbetslösa och lättjefulla. Dessa tvenne olika ändamål ställa naturligtvis helt olika anspråk på de personer, hvilka skola handhafva ledningen af anstalten, hvarförotom dess ekonomiska skötsel ytterligare betingar särskilda insikter och erfarenhet. Ledningen af en sådan anstalt bör därföre anordnas med hänsyn till dessa omständigheter, och då flertalet hjon å en välordnad fattiggård i regeln utgöres af sjuka och ålderdomsbräckliga, bör äfven hufvudvikten fästas vid uppsikten och vården om dessa hjon, vid handhafvandet af den inre ordningen, äfvensom vid anstaltens *inre* ekonomi, kostberedning m. m. En bisak, om ock en viktig sådan, förblir däremot ledningen af de friska hjonens arbete utomhus, ty, såsom känt, infinna sig endast

*

ett fåtal arbetsföra i en fattiggård, och dessas kraft behöfves vanligen helt och hållet till de dagliga sysslorna inomhus.

Man torde icke behöfva besöka många fattiggårdar för att komma till insikt om att ledningen af ofvannämnda trenne detaljer icke kan handhafvas af en enda person, utan att därtill fordras tvenne. Lika klart torde vara, att anstaltens hufvudledning handhafves af den person, som förestår husets inre ordning och ekonomin, och icke af den, som handleder de yttre arbetena och jordbruket, äfven om detta vore nog så stort.

En omtvistad fråga är däremot den, om denna hufvudledning skall anförtros åt en man eller kvinna. Man framhåller å ena sidan, att sjukvård och hushållsangelägenheter äro mera lämpade för kvinnan än för mannen, men å andra sidan fruktar man att en kvinna vore oförmögen att upprätthålla disciplin och lydriad bland hjonon, af hvilka såsom kändt, flertalet vanligen tidigare icke blifvit vana vid tukt och ordning. Vi måste medgifva, att äfven vi för ett årtionde sedan ansågo att en manlig individ borde förestå en dylik anstalt, men denna åsikt grundade sig ingalunda på någon praktisk erfarenhet i frågan. Sedan vi nu däremot besökt mer än ett hundratal sådana anstalter, af hvilka en del föreståtts af män och andra af kvinnor, tveka vi ingalunda att gifva obetingadt företräde åt kvinnan som föreståndare. Undantag kunna naturligtvis gifvas, men öfverhufvud taget synes dock såväl sjukvården, den inre ordningen och snyggheten vara ojämförligt bättre i de anstalter, hvilka förestås af kvinnor. Likaså synas de kvinliga föreståndarna hafva vunnit de bästa resultat i ekonomiskt afseende. Beträffande åter farhågan, att en kvinna icke skulle kunna upprätthålla disciplin bland hjonon, så har denna, dess bättre, visat sig vara fullkomligt ogrundad; tvärtom synes en kvinna i detta afseende reda sig bättre än en man, naturligtvis under förutsättning att kvinnan innehar en viss bildningsgrad, hvilket borde vara ett oeftergifligt villkor för hvarje fattiggårdsföreståndare.

Förklaringen till en bildad kvinnas företräde i detta afseende ligger nära till hands. De personer, hvilka vanligen efter umbäranden och lidanden hamna på fattiggården, hafva i regeln fått röna ganska litet deltagande och kärlek i lifvet; man har förbisett eller föraktat dem för deras fattigdom, deras vanförhet och ofta nog äfven för deras lasters skull. I fattiggården blir förhållandet helt annat: en god, själfuppoffrande föreståndarinna vårdar sig med ömhet om hvarje hjon. Med tålmod hör hon deras klagan, hon tröstar

den bedröfvade; med ömhet sköter hon den ålderdomssvaga och lidande. Härigenom vinner hon alla sina skyddslingars aktning och kärlek; äfven hårda sinnen blifva veka. Hon vinner frid i sitt sinne och denna frid sprider sig småningom bland hjonen. Den trätgirige förstummas, den motsträfvige bringas till lydnad och det råa skämtet tystnar efterhand. Med aktning och tillgifvenhet följer man sin husmoders föredöme. Hon får fordra mycket, men man lyder henne.

Vi besökte en gång en fattiggård, hvilken tidigare under en följd af år föreståtts af män, den ena efter den andra. Nu var där en kvinlig föreståndare, och med henne hade följt en i ögonen fallande förbättring i afseende å ordning och hjonens vård. Där var en gammal missnöjd gubbe, som tidigare gjort sig känd för ohörsamhet mot föreståndarna, men som dock upprepade gånger klagat på dessa. Vi tillsporde honom huruvida han nu var nöjd då allting blifvit så mycket bättre, men fingo till svar, att förhållandena nu blott blifvit värre, »ty förr kunde man opponera sig mot föreståndarna, men den här fina fröken är man tvungen att lyda!» Detta svar är betecknande.

Föreståndareskapet är också i flere afseenden olämpligt för en man. Alldeles opassande är t. ex. att han skall sköta om sjuka, sängliggande kvinnor, af hvilka i hvarje fattiggård finnas flere, både gamla och unga, däribland en mängd ogifta barnaföderskor. En man intresserar sig också mera sällan för matlagning och köksbestyr. Och då han en gång innehar namn af föreståndare, anser han sig vanligen äfven för god för tyngre arbeten. Han går därför omkring i överksamhet som en vaktande polis, under det att föreståndarens egentliga åliggande måste handhafvas af ett kvinnligt biträde. Bokföringen blir då hans hufvudsakliga åliggande.

Här ofvan sades att arbetsafdelningen å en fattiggård bör stå under en särskild persons ledning. Denna bör då vara anställd såsom fördräng eller rättare; han bör handleda hjonen i utarbeten och själf gå i spetsen för dessa. Då inga arbetsföra hjon finnas, hvilket ofta intäffar, arbetar han ensam och står under alla förhållanden under föreståndarinnans husbondeskap.

Flera fattiggårdar förestås af ett gift par, men, så vidt vi kunnat utröna, utföres det mesta arbetet i dylika fall af hustrun, under det att mannen för det mesta är sysslolös och långleds i sin överksamhet.

Rättvisan bjuder dock att medgifva det vi äfven funnit några synnerligen lämpliga manliga föreståndare, om dessa ock höra till undantagen. Likaså måste medgifvas, att en del större stads-fattiggårdar kunna betinga en manlig föreståndare. Denne har då uppsikten öfver det hela, under det att kosthållningen och sjukvården anförtros åt särskilda kvinnliga funktionärer.

Fattiggårdsföreståndarinnans värf är utan tvifvel ett bland de mödosammaste, hennes uppgift är dessutom svårlöst; den erfordrar icke blott insikter och erfarenhet inom flere vidt skilda områden, utan den förutsätter äfven naturlig böjelse och fallenhet för kallet. En föreståndarinna tjänstgör året om, i hälg och söcken, natt och dag; hon omgifves af sjuka och klagande, ofta nog oförnöjsamma åldringar. Hon får icke heller rygga tillbaka för vården af sennesjuka. Hon skall därjämte äga förmåga att med klokhet och beräkning handhafva hushållningen samt att upprätthålla disciplin och ordning bland en talrik personal, som tidigare varit van hvarken vid regelbundet lefnadssätt eller lydnad. I sitt görande och låtande råkar hon därjämte ofta i svår mellanhand, ty hon skall så att säga samtidigt bevaka tvenne mot hvarandra stridande intressen: å ena sidan skall hon sörja för sina skyddslingars välbefinnande, men å andra sidan bör hon städse hafva de skattdragandes fördel i ögonsikte genom iakttagande af den största sparsamhet. Hon skall ofta för sin möda röna otack och klander på hvardera hållen.

Må därför hvarje medlem af kommunen och isynnerhet de, som hafva med fattigvården att skaffa, betänka det svåra i en föreståndarinnas värf. Må man akta sig att genom ett inhumant bemötande och ofördragsamhet lägga sten på börda. Må man hellre genom tillmötesgående lätta den plikttrognes arbete, ty endast sålunda kan man hoppas att såsom föreståndarinnor få bibehålla dugande kvinnor.

Notiser från bokmarknaden.

Slavia. Kulturbilder af *Alfred Jensen*. Ny följd. Från Donau till Adria och Bosporen.

I andra delen af sin *Slavia* skildrar *Alfred Jensen* de små vid Donau och Adriatiska hafvet liggande slaviska staterna Bulgarien, Serbien, Kroatien, Dalmatien, Montenegro m. fl. Af dessa halft europeiska, halft orientalska länder har förf. lämnat en mycket mångsidig och rikt nyanserad

skildring. Han beskriver ej blott natur och folk utan redogör äfven för politiska förhållanden, för modern litteratur och folkpoesi, för konst och näringslif. Han lämnar äfven ganska intressanta biografiska notiser om furstehuset i Montenegro, om den unge kung Alexander i Serbien och hans mycket omtalade föräldrar, ex-konung Milan och drottning Natalia, om några af de ledande männen inom politiken, såsom Stambulov, Ristitj m. fl. Han omnämner äfven flere af de mera framstående författarna och meddelar intressanta och väl valda utdrag ur deras verk. Det är med ett ord en vidtomfattande kulturbild förf. i Slavia upprullar för sina läsare.

Förf. har ej sparat någon möda för att kunna lämna noggranna och tillförlitliga uppgifter om förhållandena i de länder han skildrar. Han har studerat deras språk och deras litteratur, och han har ej nöjt sig med att se hvad som kan iakttagas från fönstret i en järnvägskupé eller från däckat af en ångbåt. Han har företagit långa vandringar till fots, besökt landtmännen i deras hem, studerat folktyperna på nära håll och gjort bekantskap med det verkliga folklifvet. Kanske har han likväl skildrat både invånare och förhållanden i allt för ljusa färger, i betydligt ljusare färger åtminstone än man är van att finna i andra reseskildringar från dessa trakter. Möjligen kan detta bero därpå, att förf. tack vare sin kännedom om språket blifvit mottagen med mera sympati än andra främlingar, möjligen har den nya kulturen, som börjat få insteg här, redan i märkbar grad mildrat sederna.

Det framgår af författarens skildring, att ett stort kulturarbete pågår inom dessa stater och att de under de sista årtiondena gått betydligt framåt såväl i ekonomiskt som socialt hänseende. Spåren efter turkarnas långvariga herravälde hafva dock ej kunnat utplånas på den jämförelsevis korta tid, som förflutit sedan de små Balkanstaternas frigörelse, utan de stå ännu i kulturellt hänseende mycket efter Europas öfriga nationer. En orientalisk stämning hvilar ännu på de flesta ställen öfver lifvet. I en så betydlig stad som Belgrad t. ex. är den österländska indolensen ännu så stor, att de flesta butiker hållas stängda mellan 12—3 midt på dagen, under hvilken tid köpmännen äta sin middag och taga sin siesta. Men Orientens inflytande minskas nu mera dag från dag och Västerlandets kultur gör sig alltmera gällande. Många tyska affärsmän hafva inflyttat i städerna och dit medfört något af det europeiska arbetsjaktet. Städerna hafva äfven i yttre hänseende undergått stora förändringar; hotell inredda med europeisk lyx och teatrar, där franska stycken spelas, hafva växt upp öfverallt, elektriskt ljus upplyser gatorna och elektriska spårvagnar förbinda olika stadsdelar med hvarandra. Det nya tager sig dock ej alltid så väl ut bredvid det gamla, tvärtom kan man — åtminstone ur ästetisk synpunkt — ej annat än beklaga de nationella egendomligheternas försvinnande.

Slavia är en voluminös bok; den omfattar ej mindre än 353 sidor i stort oktavformat. Men innehållet är mångskiftande, lärorikt och intressant, och man läser boken med stort nöje.

Illustrationerna äro talrika samt vackra och karakteristiska.

Svenska Turistföreningens årskrift för år 1898. Denna publikation är nu som tillförne särdeles njutbar och innehållsrik, i all synnerhet hvad illustrationerna beträffar. Den anonyma artikeln »Till Stjärnorp.» Johan Gunnar Anderssons sjölifsskildring »Från Dagas färd» och den i pressen välkända signaturen O. R:s uppsats »Apropå Skåne och Blekinge» rekommenderas särskildt såsom instruktiva och lättlästa.

De talrika afbildningarna efter fotografier och teckningar äro utmärkt fint utförda och förläna boken ett bestående värde.

*

Lukianos, antikens modernaste ande af Victor Hugo Wickström. Omslagsvignetten med dess vackra, vemodigt lutande Bacchushufvud mot en bakgrund af svart och vinlöf inger en behaglig förkänsla af antik stämning, ett löfte, som boken icke riktigt infriar. Ty det är på de moderna sidorna hos antiken i gemen och hos Lukianos i synnerhet, som förf. har lagt hufvudvikten i denna bok. I det enkla, formfulländade företalet, som utgör en apostrof till Lukianos, förkunnar han sin afsikt att söka upprätta den hittills misskände och föraktade filosofens anseende. Gent emot den gängse uppfattningen af Lukianos som en antik Voltaire och hans verksamhet som helt och hållet satiriskt-kritiskt nedrivande häfdar förf. tillvaron af en positiv lifsåskådning och en konstruktiv författareverksamhet hos honom.

Det referat af ett urval af Lukianos' många arbeten, som förf. i ett vackert, klassiskt sofradt språk lämnar, löper i riktningen åt nutidsparalleler och utmynnar i en harmsen filippik mot våra dagars officiella kristendom, filosofiska forskning, präster, lekmanpredikanter och tidnings-skrifvare, hvilket allt han ville ha ihjälslaget af en Lukianos' hån.

Förf:s transskription af grekiska namn och substantiv tar mera hänsyn till de grekiska skriftecknens ljudvärde än till det häfdvunna svenska uttalet. Helläner, Sokratäs, Härakläs, Atänai o. s. v. verka en smula »befremdande», i synnerhet som förf. icke har angifvit den grekiska accentueringen: Sokratäs, Härakläs etc., hvilket förefaller inkonsekvent.

*

Mädchenerziehung und Mädchenversorgung. Eine vergleichende Studie von Marie Kittner.

Mittheilungen über einige Unterrichtsanstalten für die weibliche Jugend in Skandinavien. Von Marie Kittner.

Författarinnan till dessa tvenne skrifter, föreståndarinna för en af Österrikes högre uppfostringsanstalter för officersdöttrar, har 1897 på uppdrag af det österrikiska åkerbruksministeriet företagit en studieresa i skilda länder af Europa, hufvudsakligen för att studera undervisningen i huslig ekonomi. Äfven Stockholm, Göteborg och Malmö besöktes, och det är resultatet af dessa sina om stor fackkunskap vittnande studier hon framlägger i de här omnämnda broschyrerna, af hvilka särdeles den, som berör hushållsskolorna i Skandinavien och därmed sammanhängande förhållanden, förtjänar att uppmärksammas af svenska läsare.

*

Beriktigande. Med anledning af en under »Notiser från bokmarknaden» i Dagnys 2 häfte förekommande kort anmälan af Finsk kvinno-förenings lilla folkskrift »Den lilla hönsboken» ha vi från en kompetent auktoritet inom facket i vårt land mottagit följande »genmäle», hvilket vi så mycket hellre återge, som hvarje »beriktigande» af detta slag endast kan bidraga till främjandet af en god sak.

Vändande sig mot notisens slutmening, hvari det heter: »Hur gärna skulle man ej önska att äfven för vår svenska landsbygd tillgång funnes till dylik god och lärorik läsning», yttrar den ärade brefskrifvaren:

»En sådan tillgång finnes i en synnerligen praktisk liten bok, »*Den rätta hönsboken för allmogen*» af herr A. Lagergren, redaktör för facktidningen »Sveriges hönstidning». Den lilla skriften är såld i tusentals exemplar, och önskligt vore den vann allt större spridning. I sin tidning betonar herr Lagergren ständigt, att hönsskötel ägnar sig väl för kvinnor och barn. Af den lifliga verksamhet, som de sista åren börjat visa sig inom Sveriges hönsafvel, i hvilken verksamhet kvinnorna med stor ifver deltaga, har herr Lagergren den största förtjänst och heder. Tack vare hans lilla bok »Den rätta hönsboken för allmogen» samt tidskriften »Sveriges hönstidning» stå vi ej så alldeles vanlottade på hönslitteraturens område, som anmälarer i Dagny tyckes tro.»

Föreningsmeddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets samkvämskomité hade den 15 mars å Hushållsskolans lokal anordnat ett samkväm, hvarvid förekom diskussion med ämne »Hvad kan göras för att höja den tjänande klassen i sedligt och intellektuelt afseende?» Inbjudningskort hade utskickats till i Stockholm bosatta fruar, som äro medlemmar af Fredrika-Bremer-Förbundet. Omkring ett 40-tal damer hade åtlydt kallelser.

Såsom ordf. för aftonen fungerade fru E. Ankarvärd. Diskussionen inleddes med ett kort föredrag af fru J. Jolin, hvilken betonade, att det ; afseende på tjänarinnorna särskildt vore två saker, som väl kunde behöfva förbättras: deras nöjen och deras läsning. Båda delarna voro i allmänhet ganska underhaltiga och föga förädlade. Tal. föreslog att matmödrarna skulle försöka ingripa för att anordna sunda och oskyldiga nöjen för sina tjänarinnor samt verka för att få någon för dem lämpad veckotidning till stånd.

Diskussionen, hvari en stor del af de närvarande deltog, utvecklades slutligen till behandlandet af principfrågan angående städjas lämplig-

het eller olämplighet, och vid företagen votering visade det sig att en tämligen stor majoritet var för städjans bibehållande.

Efter diskussionen intogo de närvarande en enkel tesupé.

*

Till Zacharias Topelius' bår. Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité afsände med anledning af den finske skaldens bortgång till hans dotter ett telegram af följande lydelse:

»Till barnens och ungdomens oförgätliga skald sändes vid hans jordafärd med djup vördnad och tacksamhet en hälsning från *Fredrika Bremer-Förbundets bokkomité*»

*

En varning till Sveriges kvinnliga ungdom med anledning af de i tidningarna emellanåt förekommande misstänkta annonser, som under utlofvande af allehanda fördelar söka locka unga flickor till utlandet, har Fredrika-Bremer-Förbundet nyligen offentliggjort i våra förnämsta dagliga tidningar. På samma gång erbjuder sig Förbundet att lämna anvisning på de internationella föreningar till unga flickors skydd, med hvilka det står i förbindelse. Sådana föreningar äro det vidtutgrenade »Young Women's Christian Association», »Travellers' Aid Society», »Der Verein christlicher Lehrerinnen» med hufvudkvarter i Göttingen och »l'Union internationale des Amies de la jeune fille» i Neuchatel.

Den sistnämnda föreningens verksamhet, såsom den beskrifves i dess »Constitution», är ordnad på följande sätt: Medlemmarna sätta sig i förbindelse med alla de unga flickor i sin omgivning, som stå i begrepp att lämna sina hem för att förtjäna sitt uppehälle, och erbjuda dem föreningens beskydd. Om detta antages, erhåller skyddslingen af en föreningsmedlem en liten bok, hvori bådas namn äro inskrifna och adresserna på de föreningsmedlemmar, som antagas kunna vara den unga flickan till hjälp på hennes resa och på den plats, dit hon ämnar sig, äro antecknade. Har hon ingen bestämd anställning, hänvisas hon till platsanskaffningsbyråer eller »hem», som stå i förbindelse med föreningen. Den unga flickan har alltid rättighet att vända sig till sin särskilda »skyddsfru» för att begära råd och upplysningar.

*

Dräktreformföreningens årsmöte ägde rum den 28 Mars kl. 7 e. m. å förbundets lokal. De för året förfärdigade nya modellerna äro en *chemisett*, en *brösthållare* och en *klädning för flickor i skolåldern*.

Full décharge beviljades styrelsen. Till styrelsemedlemmar för nästa år valdes: till ordinarie medlemmar doktor Hedda Anderson, fruarna Nanna Bendixson, Thea Burgman, Ellen Gyllander, Carin Scholander och fröken J. Lindeblad, till suppleanter fruarna Maria Bolin, Eva Kempe, Sigrid Nyström och fröken Helena Palmqvist.

De af Fredrika-Bremer-Förbundet valda styrelsemedlemmarna äro: ordinarie medlemmar fruarna Marie-Louise Berg och Gurli Linder samt fröken Elsa Gyldén, suppleanter fröknarna Sally Högström och Caroline Wahrolin.

Till revisorer valdes fröknarna Bonnier och Hirsch och till revisors-suppleanter fru Wærn och fröken A. Kruse.

•

F. V. O. Centralbyrå har under sista arbetsåret haft sin uppmärksamhet särskildt riktad på arbetsklassens bostadsförhållanden i hufvudstaden. Det har därvid blifvit fullt klart, att tillgången på bostäder till skäligt pris är alldeles otillräcklig. Det är sant, att bland dem, som äro verkligt husvilla, skulle visserligen de allra flesta, äfven om god tillgång på bostäder funnes, hafva svårt att få förhyra någon, emedan de gjort sig kända på sådant sätt från de lägenheter de förut innehåft, att ingen skulle vilja riskera att taga dem till hyresgäster. Men om bland alla dessa mera oordentliga skulle finnas blott en eller ett par familjer, som, oaktadt de bjuda till att ordentligt sköta sig, ej kunna finna tak öfver hufvudet antingen därför, att de hafva en alltför stor barnskara, eller därför, att de ej förmå att betala de dryga hyror, som fordras, så skulle detta sakförhållande vara upprörande. Nu är förhållandet verkligen det, att åtskilliga jämförelsevis ordentliga familjer vid aprilflyttningen stå strandsatta, emedan de ej vågat åtaga sig en hyra af omkring 300 kr. om året, en summa, som de inse, att de omöjligt kunna gälda, eller ock förvägras de inflytta i de nya hus, som blifvit färdiga vid denna tid, på grund af att värdarna önska få endast barnlösa familjer eller sådana med blott ett par barn.

Många grofarbetare hafva ej större månadsinkomst än 60 kr. Om af dessa 60 kr. måste afgå c:a 25 till hyra, huru skall då familjen, bestående af kanske 8 personer eller flera, kunna existera på återstoden?

Att billigare bostäder således äro af behovet påkallade, är tydligt nog, och då stadens myndigheter ej anse sig kunna göra något för att afhjälpa denna brist, så måste det ske på enskild väg, och för någon tid sedan togo några ledamöter i F. V. O:s styrelse initiativet till bildande af ett aktiebolag för byggande af billiga, men ordentliga bostäder. Bolaget kallar sig »Billiga bostäder» och har nu uppfört det första bostadshuset strax bredvid Östra station. Det är ett envånings trähus afsedt för 18 familjer jämte bostad för en vice värd. Lägenheterna bestå af enkelrum med kakelugns spis, och erläggas en hyra af 9 kr. i månaden för rummen belägna åt solsidan och 8 kr. pr månad för dem, som ligga åt motsatt håll. Tomten är af staden upplåten på 10 år. Meningen är att, om aktieteckningen medgifver det, uppföra ytterligare några dylika bostadshus. Hvarje aktie lyder på 250 kr. och minimikapitalet 36,000 kr. är öfvertecknad, men maximikapitalet, som är bestämdt till 100,000 kr., ännu blott till hälften uppnådt.

Det var af högsta behovet påkalladt att få det första huset färdigt till 1:sta april, då åtskilliga bostadshus på Östermalm då skulle utrymmas för rifning, hvarigenom ett 30-tal familjer då måste skaffa sig ny bostad. Det har ej varit någon lätt sak att afgöra, hvilka bland de många bostads-sökande som skulle lämnas företräde framför de andra. Man har dock följt den principen att de, som äro vitsordade som arbetsamma och ordentliga, men på samma gång hafva ringa betalningsförmåga, böra främst

mottagas som hyresgäster. En familj, som var utmärkt väl vitsordad och som genom mannens och sönerns arbete hade en inkomst af mellan 30 och 40 kr. i veckan och således ansågs vara i stånd att hyra på dyrare ställe, och därför ej kunde mottagas, höll på att blifva husvill, emedan värdarna i de nybyggda husen vägrade att mottaga en familj med 6 barn. Genom en lycklig tillfällighet (en familjs flyttning till landet) fingo de dock slutligen, till allas deras glädje, som kände dem, en snygg och treflig bostad.

Meningen med bolaget är ej att öfva välgörenhet i detta ordsvanliga mening, ty det är beräknadt, att ränta på det insatta kapitalet skall utgå, dock ej med mer än högst 4 %/o. I djupare mening är det emellertid en verklig välgörenhet att sätta dem, som vilja göra rätt för sig, i tillfälle att få en om ock enkel bostad till ett pris, som deras tillgångar medgifva. Hvad kan vara mera neddragande och förstörande för den fattigaste befolkningen än de nuvarande bostadsförhållandena, som tvinga dem antingen att lefva öfver sina små tillgångar eller ock sammangyttra sig till det otroliga?

Faran för att locka till inflyttning i Stockholm genom beredande af billiga bostäder borde ej vara stor, då endast de, som här äga hemorts-rätt, af bolagets styrelse mottagas som hyresgäster.

Från skilda håll.

Föreningen Stockholms Internationella lärarinnehem höll onsdagen den 30 mars sitt årsmöte, hvarvid årsberättelsen för 1897 upplästes. Af denna framgick, att pensionärernas antal under året varit 133 samt att året utvisat en bättre ställning beroende på dels den höjning af inackorderingsafgifterna, som enligt styrelsens beslut vidtogs från och med den 1 Juni, dels på det större antal tillfälliga pensionärer, som hemmet under sommarens utställning fått mottaga.

Styrelsen utgöres af följande medlemmar: Ordinarie: fru Agnes Wicander, ordförande, justitierådinnan K. Boman, v. ordförande, fröken J. Lindeblad, skattmästare, fröken A. Ulrich, sekreterare, fru A. Schulthess, fru A. Thiel, fröken C. Wahrolin, fru Anna Wicander, lektor J. Humble; suppleanter: friherrinnan I. Printzsköld, fröken Th. Geijer, fröken M. Aspman.

*

En praktisk arbetsbyrå har för en tid sedan börjat sin verksamhet Östermalmsgatan 40. Dess uppgift är att förmedla utförandet af linne- och enklare klädsömnad, märkning, stoppning och för öfrigt alla slags lagningar och härigenom skaffa arbetsförtjänst åt obemedlade damer ur bildade samhällsklasser. Den mottager äfven finare handarbeten och konstslöjdalster till försäljning.

Det är icke första gången ett dylikt företag blifvit startadt i Stockholm. Redan 1888 inrättades en s. k. lagningsbyrå af en fröken Lind, hos hvilken idén därtill uppstått af en i Dagny intagen notis ur Harper's Magazine angående dylika byråer i ett par af Amerikas större städer. Denna inrättning tycks emellertid ha rönt för liten uppmuntran och på grund däraf afstannat. Det är önskvärdt, att det nya företaget måtte få den framgång, som dess människovänliga syfte förtjänar.

*

Dispens från folkskollärarynke-examen har erhållits af fil. kand. *Anna Bergman*, hvilken förklarats kompetent att, sedan hon afslutat den profårskurs hon för närvarande genomgår vid folkskollärarynke-seminariet i Stockholm, söka och innehafva ordinarie befattning vid folkskola.

*

Under rubriken »Aus Schweden» lämnar den i Göttingen utgifna »Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen» för den 1 mars detta år ett korrekt och utförligt referat af det föredrag om »»Fredrika Bremer-Förbundets uppkomst och utveckling», som hölls af fröken *Gertrud Adelborg* vid kvinnokongressen i Stockholm förra hösten.

Fröken Adelborgs föredrag har äfven i åtskilliga af våra landsortstidningar blifvit till sina hufvuddrag återgifvet och därigenom bidragit att hos allmänheten sprida kännedom om förbundets syften och resultaten af dess 13-åriga arbete.

*

»**Splittelsens historie**» heter en artikel, som upptager hela 5:te häftet af den norska kvinnoaktidskriften *Nylønde*. Den lämnar en hufvudsakligen af tidningsurklipp och mötesreferat sammansatt redogörelse för en stor schism inom Norges kvinliga rösträttsförening, hvilken närmast förorsakats af styrelsens tillvägagående vid nämnda förenings årsmöte den 31 januari.

På detta möte förelägo till behandling två lika lydande förslag om tillägg till stadgarnas § 1, det ena inlämnadt af en landsortsmedlem, det andra af Nyløndes redaktör, fröken *Gina Krog*. Paragrafen lyder: »Föreningen arbetar på att skaffa kvinnor statsborgerlig och kommunal rösträtt» och det föreslagna tillägget: »på samma villkor som för män.» Fröken *Krog*, som under diskussionen uppträdde som förslagets målsman, uttalade sin åsikt, att detta tillägg vore alldeles nödvändigt för att afskåra föreningen från alla möjligheter till kompromisser och »subsidiära» prutningsförslag, till hvilka det annars vore fara värdt att den skulle taga sin tillflykt. Styrelsen åter ansåg, att föreningen borde vara så fri som möjligt, enär annars intet praktiskt arbete kunde företagas. Vid omröstningen föll förslaget igenom med 37 röster mot 51. En ny tvistefråga uppstod nu, i det styrelsen fann sig föranlåten att lämna ur räkningen 68 af landsortsmedlemmar skriftligen afgifna röster, samtliga för förslaget. Fröken *Krog* uppträdde härvid återigen som oppositionens representant och påpekade det orättfärdiga i detta handlingssätt.

Följden af detta oroliga möte har, utom en del tidningsinsändare och en polemik i Verdens Gang mellan fröken *Krog* och rösträttsföreningens ordförande, fröken *Anne Holsen*, blifvit stiftandet af en *landsortsrösträttsförening* i opposition mot hufvudstadsföreningen.

*

The National American Woman Suffrage Association höll i förra månaden sitt årsmöte i Washington, hvarvid på samma gång firades femtioårsminnet af den första amerikanska kvinnoakskongressen, som ägde rum i Seneca Falls, Newyork, 1848. Under det gångna halfsektlet ha de amerikanska kvinnorna, trots en energiskt organiserad och vidtutgrenad verksamhet, erhållit full medborgerlig rösträtt endast i 4 stater, Wyoming, Colorado, Utah och Idaho. Den kommunala rösträtten är något mera utbredd.

Med anledning af jubiléet inkommo åtskilliga telegrafiska hälsningar, däribland en från Fredrika-Bremer-Förbundet och en från Norges kvinliga rösträttsförening.

(Insändt.)

Vår ungdom och »den gamla goda tiden».

Ett genmäle till **Alma Cleve**.

När jag läste Alma Cleves artikel om »Glädjen och familjen» i Dagnys sjette häfte, kände jag mig uppfordrad att i min ringa mån söka göra gällande en annan syn på saken, än den som framlades i ofvannämnda uppsats. Mig syntes nämligen, att Alma Cleves påstående, det glädjen vore död och familjelifvet på väg att upplösas, tålde vid någon modifikation. Många tänkvärda saker har hon här uttalat, men mycket af det hon säger torde ha väckt åtskilliga läsares förvåning, för att icke säga ogillande. Må det tillåtas mig att göra mig till tolk för dessas mening och söka påpeka några oegentligheter i den äljes så talangfullt skrifna artikeln!

Författarinnan beklagar sig redan i första meningen öfver att vi nu för tiden icke kunna vara glada på det sätt, som våra föräldrar och morföräldrar förstodo glädjen. Är detta verkligen något att beklaga sig öfver? Måne icke en hvar generation har sitt eget sätt att förstå både sorg och glädje och alla andra mänskliga känslor, och måne icke hvarje generation har rätt att göra detta utan att fråga efter vare sig föräldrars eller morföräldrars uppfattning? Låt vara att denna för oss äldre förefaller mera sympatisk, mera begriplig — utvecklingens lag förbjuder en dock att göra den så att säga till måttstock för de efterkommande. Dessa *måste* se på ett annat sätt, och både »glädje» och »familj» *måste* för dem ha ett annat begreppsinnehåll än för de gamla.

Alma Cleve anser rent af, att våra dagars ungdom har förlorat förmågan att glädjas och tappat bort familjekänslan. Som motstycke till denna nutidens förslappning upprullar hon idylliska taflor från en gången tids umgängeslif (*familjelifvet* har hon visst glömt bort). Detta halfsekelgamla ideal är dock knappast af den art, att det kan för den ungdom, som nu lefver, te sig eftersträfvansvärdt och locka den att, om jag så får uttrycka mig, vrida tidens ur tillbaka. Särskildt kvinnorna ha ingen orsak att längta tillbaka till 40-talets dansnöjen, ty för dem ha de ökade tillfällena till boklig bildning och de många nya arbetsområdena medfört en ny källa till glädje, nämligen *kamratlifvet*.

Den, som likt mig med intresse och förståelsefull sympati följer det nu uppväxande släktets utveckling, uppfattar icke dess allvar som trumpenhet och dess själfständighetskänsla som själfsvåld och upprorsbegär. »Die schönen Tage in Aranjuez» äro deras nu, och vi böra icke missunna dem att framlefva dessa dagar i enlighet med deras eget lynne och det ideal, som den nya tidsandan uppställer. Ja, jag går så långt, att jag t. o. m. icke finner det stötande, om de inskränka sina bröllop till det minimum af tid, som kräfvades för en anständig vigsel, om jag än å andra sidan med vemod ser tillbaka på den gamla goda tidens tre- till fjortondagarsbröllop och beklagar, att denna vackra sed, som så bidrog att fastare tillknyta familjebanden, nästan alldeles försvunnit. Om än bröllopen äro fortare undanstökade nu för tiden, så ha dock kontrahenterna, då så många konventionella skrankor för unga mäns och kvinnors sammanträffande och närmande bortfallit, vanligen haft tillfälle att lära känna hvarandra bättre och mångsidigare, än som förr var möjligt.

Författarinnan vill visst skjuta skulden för det aftagande familjeintresset på sönerns och döttrarnas studier och brådsakande verksamhet. Min tro är den, att det är föräldrarna, som ge hemmet dess prägel af hem, och att barnen ensamma aldrig skulle förmå det, om de än gjorde odlandet af familjelif till sin enda verksamhetsuppgift.

Förr i världen, säger Alma Cleve, var man glad med de glada. Var icke det en ganska lätt uppgift? Svårare är att vara glad med de sorgsna, ännu svårare att trösta dem. Vår tid bryr sig mera om de sorgsna än de glada, klandrar hon vidare. Kanske den dock har rätt i detta, kanske de sorgsna äro flere än de glada, kanske de behöfva mera deltagande än dessa. Numera tror man sig icke ha gjort nog, om man affärdar »den behöfvade, som kommer till ens dörr», med ett plagg och en matbit. Man uppsöker de fattiga och bedröfvade och väntar icke, att de skola komma och göra sig påmint.

Mycket, mycket mera ville jag invända mot Alma Cleves uppfattning af vår tid och särskildt dess ungdom; men jag vågar icke upptaga mera af denna tidskrifts utrymme, på hvilket jag redan torde ha tillräckligt inkräktat. Äfvenså tviflar jag på min förmåga

att värdigt fylla mitt själftagna värf som ungdomens »Ehrenretter». Utvecklingen skall sköta det bättre än jag, och när en gång vår stackars tid blir »den gamla goda», skall det nu lefvande släktet taga sig lika idealiskt ut som den njutningslystna lagmanskan på Håbro och den henne omgifvande ungdomsskaran taga sig ut för Alma Cleve — och kanske för ingen annan.

En ungdomens vän.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur.

Svensk:

Folkskolans barntidning n:r 6, 7, 8, 9, 10, 11.
Helsövännen n:r 1, 2, 3, 4, 5.
Hemåt n:r 2, 3.
Idun n:r 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Jordemodern n:r 12, 1897; 1, 2, 1898.
Kyrklig tidskrift n:r 1—2.
Läsning för hemmet n:r 1.
Linnéa n:r 4.
Nordisk tidskrift n:r 1.
Nya bokhandelstidningen n:r 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9.
Nya kyrkans tidning n:r 1, 2.
Slöjdundervisningsbladet n:r 1.
Svensk damtidning n:r 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Svensk läraretidning n:r 5, 6, 7, 8, 9, 10.
Svensk musiktidning n:r 3, 4, 5.
Svensk bokhandelstidning n:r 4, 5, 6, 7, 8, 9.
Teosofisk tidskrift n:r 1.
Tidskrift för trädgårdsodlare n:r 1 B, 2 A.
Verdandi n:r 1.

Finsk:

Finsk Tidskrift del 44, h 2.
Nutid n:r 2.

Norsk:

Husmoderen n:r 4, 5, 6, 7.
Nylænde n:r 3, 4, 5.
Urd n:r 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

Dansk:

Kvinden og Samfundet n:r 2.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 4, 5.
Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11.
Die Frauenbewegung n:r 3, 4, 5.
Neue Bahnen n:r 3, 4, 5.

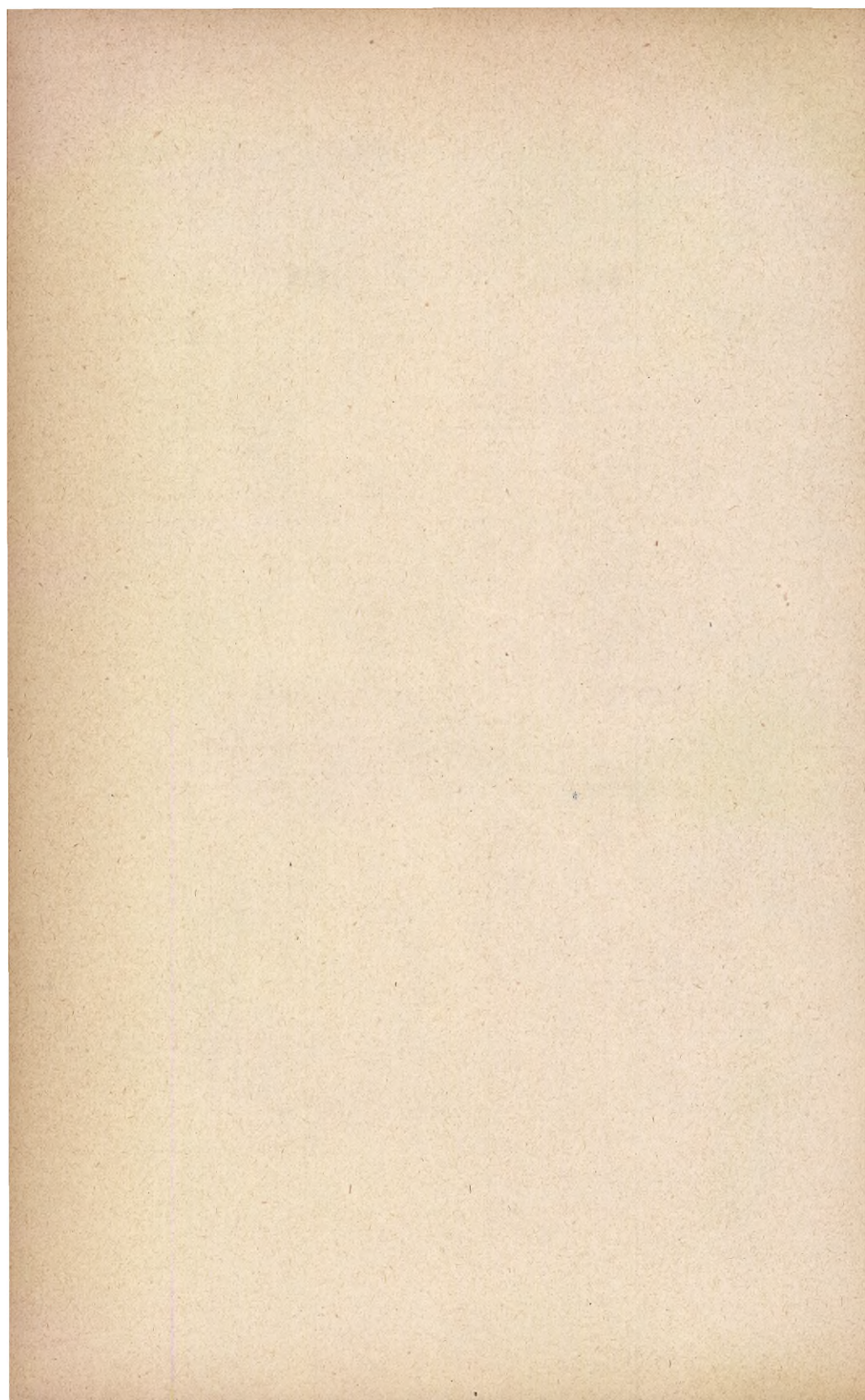
Engelsk:

- The Charities Review vol. VII, nr 5.
The Nursing Record nr 512—518.
The Nurse's Journal nr 1.
The Woman's Journal nr 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Fransk:

- La Femme nr 3, 4, 5.
La ligue nr 1.
Bulletin de la Société pour l'amélioration du sort de la femme etc. nr 5.

Freja-Magasinet

C. E. LAGERSTRÖM

18 Humlegårdsgatan 18

18 Götgatan 18

29 Drottninggatan 29

Spis- och Knäckebröd

i många olika sorter, öfverträffliga i välsmak.

HEDERSPRIS och **GULDMEDALJ**

Dresden 1894.

Braunschweig 1895.

GULDMEDALJ

Stockholm 1897.

Biscuits och Cakes

till betydligt lägre pris än de utländska.

C. W. SCHUMACHER Stockholm

Kongl. Hofleverantör.

17 Norrlandsgatan 17.

Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11–11 f. m.

Af sammat Ylle

(stick-, kläde- och klädnings-) väfves vackra **Gungstols-långder**, 2 mtr långa, 0,70 mtr breda från 7 kronor. Gods afhämtas tacksammt afgiftsfritt.

Hildur Anderssons Ullspinneri- O. Skrädderi-Aktiebolag

Rikts 1 63.

Allm. T. 76 53. 16 Oxtorgsgatan 16.

Filial: i Hornsgatan 1, 1 tr. Allm. 304 35.

Dagny utkommer från och med 1898 med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång är endast höjdt med 1 kr. och är således:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum**

för **munnens, tändernas och hudens vård** m. m.

OBS! Intyg från nedanstående medicinska auktoriteter åtfölja hvarje flaska:

Professorn i hygien vid K. Karol. Institutet Hr E. Almquist, Professorn vid Upsala Universitet Hr Olof Hammarsten, Docenten i farmakodynamik vid Upsala Universitet Hr M. Elfstrand.

Vademecum öfverträffar i bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga hvarje annat i handeln förekommande oskadligt toalettmiddel.

En flaska **Vademecum** innehåller minst lika stor bakteriedödande och bakteriehämmande förmåga som 30 vanliga $\frac{1}{2}$ -literflaskor bästa Aseptin. Se vidare den åtföljande beskrifningen.

Annonsen för **DAGNY**

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström. 31 Östermalmsgatan 31.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För *hjälpsochande* kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.